

beskrivelser af TV-avisen og Eldorado. Billederne er også velvalgte til en konkretisering af, hvordan der arbejdes i TV-miljøet, og hvordan der ser ud.

Næste og andet hovedafsnit af Edvin Kau, Niels Jørgen Dinnesen og Lennard Højbjerg omhandler 'Produktionsformer og distributionsformer', et både beskrivende og debatterende afsnit, hvor der på en overbevisende måde dels peges på de økonomiske og politiske rammer, mediefolk arbejder indenfor, og dels fremlægges de forsøg på nytænkning, vi oplever både inden for filmproduktionen og DR. Jeg synes dog afsnittet om Fremtiden i forbindelse med TV-udviklingen har fået forholdsvis lidt plads (3 sider af grundbogens 248!) Jeg finder, at et af de vigtigste aspekter ved billedmedieundervisningen er at få gjort eleverne bevidste om de kulturelle konsekvenser, medieudviklingen vil medføre i de kommende år. Eleverne bør have indsigt i, hvad det er for politiske og økonomiske kræfter i samfundet, der netop i disse år arbejder intenst på at få flere levende billeder ud til forbrugerne via kabler og satellitter. Frands Mortensen (fs. i Det er dansk! Læseplan og hverdag. Dansklærerforeningen, 1984) har ret, når han skriver, at Fremtiden allerede er begyndt. Man skal som lærer i billedmedierne nå meget forskelligt med sin undervisning: give eleverne nogle stærke oplevelser, skærpe deres kvalitetsbevidsthed, gøre dem mediebevidste gennem det praktiske arbejde med super-8, video og lyd-dias, lære dem noget om de økonomiske og politiske forhold, som præger billedproduktionen, men også få dem til at forholde sig til medieudviklingen, som både har positive og negative konsekvenser.

Dan Nissens og Anne Jerslevs afsnit om film- og TV-sproget i bogens tredje hovedafsnit 'Film- og TV-analyse' er bogens bedste. Disse metodiske afsnit er sikre og kortfattede oversigter over billedmediernes virkemidler. Kombineres disse afsnit med fs. CHS-films videobånd om filmens fortælle-teknik, har eleverne en god basis, når man skal i gang med forskellige undervisningsforløb.

Velvalgt er det også, at de to analytikere arbejder dels med to så forskellige film som Johnny Larsen og Belladonna (den traditionsbundne, realistiske film over for det symbolske billeddigt) og dels tager grundigt fat i vigtige udsendelsestyper som TV-avisen og Eldorado. En række stofrige artikler!

Jo, Billeder i bevægelse er en grundig og gedigen tekstsamling for alle, der underviser i billedmedier i gymnasiet, på HF og inden for højskoler og aftenskoler. Men når det er sagt, så må jeg også pege på bogens begrænsning: den er i alt for ringe grad elevgangsættende, og hvad med de erfaringer med billedmedierne eleverne har? Bogens tilrettelæggelse lægger op til elevernes reproduktion af et læst stof. Jeg havde hellere set en grundbog med synspunkter, illustrationer og spørgsmål, som lagde op til iagttagelsesøvelser, analyser og diskussioner i klassen. Jeg tror, det er meget vigtigt, hvordan man bruger denne bog i undervisningen: den bør ikke læses fra ende til anden!

Udover en grundig læsning af de metodiske afsnit er bogen først og fremmest oplagt som opslagsbog, man kan bl.a. hente konkrete oplysninger i, d.v.s. læse de dele af hovedafsnittene, der nu passer ind i den aktuelle undervisningssituation. Hvis man ønsker at bruge bogen på den måde, er man desværre ladt noget i stikken: indholdsfortegnelsen er ikke underinddelt inden for

hovedafsnittene, og der er heller ikke noget stikordsregister: ærgeligt for ens tilgang til bogen!

Men trods de metodiske indvendinger, der kan rettes mod bogen, og trods det manglende, fyldige afsnit om medieudviklingen (gerne på bekostning af de meget brede beskrivende og fortolkende afsnit) er Billeder i bevægelse en solid grundbog for lærere og elever, der arbejder med billedmedierne.

Preben Sepstrup: Det elektroniske samfund, København, 1984, Carlsen Informatik, 64 s., 54,50 kr.

Anmeldt af: Leif Hansen, Kandidatstipendiat ved Center for Arbejderkulturstudier, Københavns Universitet, Amager.

Carlsen forlaget har påbegyndt udgivelsen af en serie informatikbøger, hvis formål det er at informere om nuværende og planlagte anvendelsesområder for ny teknologi. Det er seriens hensigt at skabe debat om konsekvenser af og styringsmuligheder i forbindelse med den stadigt øgede anvendelse af den nye mikroteknologi: hvordan vil denne udvikling påvirke samfundet, arbejdssituationen, fritidsmønstrene og det enkelte menneskes hverdagsliv?

Preben Sepstrups lille bog er opbygget på den måde, at den temmelig minutiøst gennemgår de nyeste udviklingstræk inden for grundlæggende tekniske forudsætninger som digitalisering, kabler, satellitter og edb, inden for elektroniske medier som radio og TV, private og

offentlige infrastrukturer og institutioner som kabelsystemer og biblioteker samt perspektiverne i forbindelse med udviklingen af stadig mere raffinerede overvågnings- og kontrolmetoder. Afslutningsvis er der en ultrakort gennemgang af mulige konsekvenser i arbejds- og privatlivet, for forbrugere, mellem menneskelige kontakter og for sociokulturelle forhold som kultur- og informationskløfter.

Det er bogens hovedpointe, at diskussionen om den nye teknologi må tage udgangspunkt i spændingsforholdet mellem på den ene side det teknisk mulige og økonomisk rentable over for på den anden side de sociale konsekvenser og menneskelige behov. Imidlertid har den hidtidige debat haft en strukturel slagside, siger Sepstrup. Den har været en sag for eksperter, fordi man fuldstændig har forsømt at formidle det nødvendige vidensgrundlag til de brede befolkningsgrupper, som bør være aktivt medvirkende, når der skal foretages valg, som på afgørende vis påvirker alles fremtid. Bogen henvender sig derfor, ifølge dens eget udsagn, i første række til politikerne, fagbevægelsen og forbrugerne.

Selv om hensigten således eksplicit er at levere et stykke forskningsformidling, ligger der paradoksalt nok - så vidt jeg kan se ingen gennemgribende og konkret pædagogisk refleksion til grund for hverken skrive- eller redigeringsprocessen. Dette hænger nok sammen med, at målgruppebestemmelsen er alt for vag. Hvad vil det eksemplevis i praksis sige at henvende sig til "fagbevægelsen og forbrugerne"? Hvis formålet er, at enkeltpersonerne i disse bevægelser af egen kraft skal orientere sig i og vælge blandt det utal af publikationer, som findes på det samfunds- og kulturdebatrende område, så ser man på helt fatal vis bort fra

de socialt og kulturelt betingede informationskløfter, som jo er særdeles virksomme allerede i den nuværende samfundssituation.

Formidling af viden på afgørende sagsområder som dette må efter min opfattelse tænkes i forhold til eksisterende og kommende uddannelsesinstitutioner og mere uformelle læreprocesser. Det er velkendt, at såvel folkeskolen som gymnasiet allerede har etableret informatik-undervisning, og at lærerne her hungrer efter fremstillinger, som ikke bare er teknisk orienterende, men også ser på de sociale og kulturelle konsekvenser af den nye teknologi.

Imidlertid ville det nok især være voksenundervisnings- og folkeoplysningsområdet, som kunne have haft glæde af denne bog, hvis den i højere grad havde været pædagogisk tilrettelagt. På forberedelseskurser, daghøjskoler, folkehøjskoler, under fritidsloven, i evt. fremtidige aktiviteter som Betalt frihed til uddannelse, Åbent Universitet, Arbejderakademier o.s.v. findes der målgrupper, som er helt oversete, men som burde være centrale i enhver fremstilling, som ønsker at omsætte et vanskeligt stof til almenviden med henblik på bred, folkelig debat. Det er jo netop via disse 'institutionaliseringer', man har den reelle mulighed for at få fag- og forbrugerbevægelsens medlemmer i tale.

Desværre er bogen ikke velegnet i disse sammenhænge. Der er et problem med vægtningen af de tekniske aspekter over for samfundsmæssige konsekvenser. Målgrupperne er dårligt stillede, når diskussionen skal tage udgangspunkt i de alt for overordnede og 'neutrale' spørgsmål Sepstrup opregner i afslutningskapitlet. Der

savnes nogle mere udfoldede synspunkter på den nye teknologiske indflydelse på centrale felter som f.eks. fremtidens klassekonstellationer, uddannelsespolitik, demokratiske processer, kulturkløfter, sprog, bevidsthed, omgangsformer og sociale netværk. Netop på disse områder ville den tilspidsede pointe, provokationen, være velegnet.

Bogen 'halter' pædagogisk, fordi den i sin fremstilling af stoffet overhovedet ikke virker igangsættende på netop de deltagergrupper, den ønsker at inddrage i debatten. Den bekræfter så at sige - ved den dominerende og vanskeligt overskuelige ophobning af tekniske informationer - at ny teknologi er en sag for eksperter, og at det i øvrigt primært er noget med teknik. Hvor er de pointer, som handler om informationssamfundets konkrete indgribende, reorganiserende indvirkning på dagliglivet og hverdagskulturen i de lag, som på grund af deres mangelfulde uddannelse og underprivilegerede stilling i samfundet netop vil blive objekter for beslutninger på medie- og teknologiområdet?

Det er synd, at en så solid og grundig gennemgang af et væsentligt debattema ikke i højere grad er rettet ind mod forudsætningerne hos de læsergrupper, den ønsker at henvende sig til. Det må der kunne rådes bod på en anden gang.

John Carlsen: Det gode fjernsyn, Tønder, 1984. Centrum, 160 s., 95,00 kr.

Bo Damgaard: Men nu til noget helt andet...TV-serien fra idé til udsendelse. En redegørelse for tacklingen af vaner og forventninger, Forskningsrapport

nr. 2B/85, 1985, Danmarks Radio 222 s., fås ved henvendelse til Medieforskningen, TV-byen, Danmarks Radio.

Anmeldt af: Jørgen Bang, lektor ved Nordisk Institut, Århus Universitet.

Disse to bøger har meget til fælles. De er skrevet ud fra den samme synsvinkel - producerens, og de handler om samme emne - hvad skal der til, for at fjernsyn bliver godt. Alligevel gentager de ikke hinanden, de supplerer. At det forholder sig sådan, kan næppe undre nogen. I offentligheden er John Carlsen og Bo Damgaard jo især kendt for deres samarbejde med Ole Dreyer om netop TV-serien Men nu til noget helt andet...

Det bør ikke holde nogen læser borte, at Bo Damgaards bog er klassificeret som en forskningsrapport. Den er både velskrevet og letlæselig med en meget overskuelig og konsekvent opbygning. Hovedvægten er lagt på en redegørelse for de beslægtede programmer i Danmarks Radio, som Men nu til noget helt andet... skulle placere sig i forhold til, og på en omhyggelig gennemgang af seriens vej fra idéudkast til færdigt program. Balancegangen mellem det underholdende quiz-element og de mere eller mindre utrolige journalistiske indslag i programmerne følges i detaljer. Større teoretiske overvejelser kaster Bo Damgaard sig ikke ud i, og behandlingen af seriens modtagelse er også forholdsvis overfladisk, p.g.a. manglende empirisk materiale og en generel ulyst til at diskutere hypoteser.

Rapportens styrke er det indblik den giver i de redaktionelle processer og i de æstetiske overvejel-

ser; som ligger bag programmerne. Med udgangspunkt i helt konkrete problemstillinger diskuteres seriens dramaturgi, opbygning, afvikling, præsentationsrytme, vægtning af stofområder, studieoptagelser overfor filmindslag, o.s.v. En hel række af de processer, som normalt er skjult for os seere, trækkes her frem i lyset.

John Carlsens bog Det gode fjernsyn er mere ambitiøs i sit sigte. Den er på én gang en debatbog og et forsøg på at skrive en TV-æstetik. Men heri ligger også både dens svaghed og dens styrke. Svagheden er, at kritikken bliver for abstrakt. John Carlsen har mange rammende formuleringer, som virker overbevisende og rigtige, men som læser er man aldrig helt sikker på, hvad det er, han har i tankerne. Som medarbejder ved Danmarks Radio kan han ikke pege finger direkte af sine kolleger, men er nødt til at holde sig til nogle generelle tendenser. Det er på den anden side bogens styrke, når han formulerer sine synspunkter på godt fjernsyn. Han formår at uddrage nogle store linjer, samt at omsætte sine erfaringer til nogle principielle standpunkter.

John Carlsens synsvinkel er, som sagt, TV-producerens. I den første tredjedel af bogen kritiserer han især tre instanser for ikke at interessere sig for TV-kvalitet. For det første institutionen Danmarks Radio, som i hele sin opbygning er præget af, at radioen kom først. Det er skolelærernes og ordmenneskenes institution, hvor TV, som billedmedie, har svært med at få udfoldelsesmuligheder på egne præmisser. For det andet dagspressen, som i sin anmeldervirksomhed ikke behandler TV professionelt, undtagen når det drejer sig om TV-teatret. Normalt er det journalister på skift eller lægfolk udefra, som anmelder fjernsyn. Og for det tredje forsk-